

Agata Domachowska, Konrad Pawłowski

## Vjosa Osmani prezydentem Kosowa

**4 kwietnia 2021 r. Vjosa Osmani została wybrana przez Zgromadzenie na urząd prezydenta Kosowa. 38-letnia Osmani jest jednym z najbardziej popularnych polityków na kosowskiej scenie politycznej. Wybór prezydenta następuje po ukonstytuowaniu się Zgromadzenia oraz uchwaleniu wotum zaufania dla nowego rządu i kończy proces powyborczej konsolidacji głównych organów Kosowa. Z uwagi na skomplikowane wymogi prawne wybór głowy państwa był możliwy dzięki obecności w Zgromadzeniu i udziału w głosowaniu części deputowanych opozycji.**

„Budowa” poparcia politycznego dla kandydatury Osmani. Wymogi formalne dotyczące kworum i minimalnej wielkości poparcia w Zgromadzeniu, pozwalające na przeprowadzenie głosowania i wybór prezydenta Kosowa, oraz upływający na początku maja br. termin, pozwalający przewodniczącemu Zgromadzenia na równoczesne sprawowanie obowiązków głowy państwa, spowodowały, że nowa większość parlamentarna na czele z Ruchem „Samostanowienie!” (*Lëvizja VETËVENDOSJE!*) stanęła przed niełatwym i pilnym zadaniem wyboru nowego prezydenta.

Po wyborach parlamentarnych z 14 lutego 2021 r., będących wielkim sukcesem Vetëvendosje, sprawa wyboru nowej głowy państwa stała się jednym z najważniejszych tematów konsultacji między liderami kosowskich partii politycznych. Pod koniec marca Vetëvendosje udało się doprowadzić do „zbudowania” wystarczającego poparcia politycznego dla kandydatury Vjosi Osmani, pozwalającego na stworzenie kworum i przeprowadzenie wyborów w Zgromadzeniu. Kluczową rolę odegrała w tym zakresie konstruktywna postawa opozycyjnej Demokratycznej Ligi Kosowa (*Lidhja Demokratike e Kosovës*, LDK), która zdecydowała o udziale jej deputowanych w głosowaniu (zob. „Komentarze IEŚ”, nr 363).

Mimo perspektywy wyboru głowy państwa, faktycznie jednak nadal istniała możliwość, że wskutek bojkotu głosowania przez posłów opozycji – w tym kilku niechętnych kandydaturze Osmani posłów LDK – Zgromadzenie nie będzie w stanie przeprowadzić głosowania i wybrać nowego prezydenta, a w Kosowie dojdzie do kolejnego kryzysu politycznego i przyspieszonych wyborów parlamentarnych.

Zapewne w celu przekonania do udziału w głosowaniu nad wyborem prezydenta posłów z partii opozycyjnych, 2 kwietnia 2021 r. deputowani Vetëvendosje nieoczekiwanie przedłożyli projekt nowelizacji prawa wyborczego<sup>1</sup>. Premier Albin Kurti stwierdził również, że jeśli opozycja zablokuje wybór prezydenta, wówczas w kolejnych wyborach na Vetëvendosje zagłosuje jeszcze więcej obywateli („[...] albo ponad 80 głosów w urnie dla Vjosi Osmani, albo ponad 500 tys. głosów w urnach dla Ruchu »Samostanowienie!«”)<sup>2</sup>.

Projekt nowelizacji wzbudził ostre protesty (i oskarżenia o polityczny szantaż) ze strony partii opozycyjnych, w tym LDK, która zagroziła wycofaniem się z udziału w głosowaniu. Spór został jednak szybko załagodzony. W dniu 3 kwietnia Vetëvendosje zrezygnowało bowiem z pomysłu nagłej reformy prawa wyborczego,

<sup>1</sup> Nowelizacja miała umożliwić kosowskiej diasporze możliwość oddania głosu w wyborach w ambasadach i konsulatach Republiki Kosowa, co zapewne zachęciłoby do udziału w wyborach większą liczbę osób i zwiększyło potencjalny sukces wyborczy Vetëvendosje. Do tej pory osoby przebywające za granicą mogły głosować drogą korespondencyjną. W wyborach parlamentarnych z 14 lutego 2021 r. na Vetëvendosje zagłosowało ponad 75% przedstawicieli kosowskiej diaspory.

<sup>2</sup> Kurti: *Ose mbi 80 vota në kuti për Vjosa Osmanin, ose mbi 500 mijë për Vetëvendosjen*, KOHA, 03.04.2021, <https://www.koha.net/arberi/265175/kurti-ose-mbi-80-vota-ne-kuti-per-vjosa-osmanin-ose-mbi-500-mije-ne-kuti-per-vetevendosjen/> [06.04.2021].

a deputowani LDK wzięli udział w głosowaniu na forum Zgromadzenia 3 i 4 kwietnia, w istotny sposób przyczyniając się do wyboru nowego prezydenta Kosowa.

**Głosowanie w Zgromadzeniu.** Wybór głowy państwa nadal jednak pozostawał sprawą niełatwą. Kiedy 3 kwietnia 2021 r. rozpoczęła się sesja nadzwyczajna Zgromadzenia, mająca doprowadzić do wyboru nowego prezydenta Kosowa, zabrakło kworum (minimum 80 deputowanych), potrzebnego do przeprowadzenia pierwszej tury głosowania<sup>3</sup>. W sytuacji politycznego impasu zdecydowano, że obrady będą kontynuowane następnego dnia.

Ostatecznie 4 kwietnia 2021 r. Vjosa Osmani została wybrana na urząd prezydenta Kosowa w trzeciej turze głosowania, w której uczestniczyło 82 deputowanych. Za kandydaturą Osmani zagłosowało wówczas 71 członków Zgromadzenia, oddano także 11 głosów nieważnych. Z uwagi na konieczność uczestnictwa w wyborach więcej niż jednego kandydata, formalnym kontrkandydatem Osmani w wyborach na urząd prezydenta Kosowa był jej partyjny kolega Nasuf Bejta (Lista Vjosa Osmani).

Kworum w Zgromadzeniu niezbędne do przeprowadzenia głosowania i wyboru prezydenta Kosowa stworzyli deputowani Vetëvendosje i Listy Vjosa Osmani, posłowie reprezentujący nieserbские mniejszości Kosowa, większość deputowanych LDK oraz Albena Reshitaj (AAK) i Adelina Grainca (PDK) – dwie posłanki opozycji, które wyłamały się z dyscypliny partyjnej i wzięły udział w głosowaniu<sup>4</sup>. Z kolei Demokratyczna Partia Kosowa (*Partia Demokratike e Kosovës*, PDK), Sojusz dla Przyszłości Kosowa (*Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës*, AAK) i Lista Serbska (*Srpska lista*, SL) zbojkotowały udział w głosowaniu.

**Vjosa Osmani: polityk młodego pokolenia.** Vjosa Osmani jest szóstym od zakończenia wojny prezydentem Kosowa oraz drugą kobietą na tym stanowisku. W swej myśli politycznej odwołuje się do idei demokratycznych i obywatelskich, opowiada się za wzmocnieniem i reformą państwa, podniesieniem poziomu praworządności oraz działaniami państwa na rzecz złagodzenia szeregu problemów społecznych Kosowa.

V. Osmani ukończyła studia prawnicze na Uniwersytecie w Prisztinie oraz na Uniwersytecie w Pittsburghu. Pracowała również jako wykładowca akademicki.

Już jako nastolatka Osmani angażowała się w działalność polityczną, będąc aktywistką LDK. W latach 2006-2010 pracowała m.in. jako doradca prawny oraz doradca ds. polityki zagranicznej ówczesnego prezydenta Kosowa Fatmira Sejdiu – jednego z założycieli LDK. Pełniła także funkcję przedstawiciela prezydenta w komisji konstytucyjnej, przygotowującej tekst ustawy zasadniczej Kosowa. Była również członkiem zespołu prawnego, reprezentującego Kosowo w postępowaniu przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości, w sprawie opinii doradczej Trybunału dotyczącej zgodności deklaracji niepodległości Kosowa z prawem międzynarodowym.

Osmani należy do grupy najbardziej popularnych kosowskich polityków. W kolejnych wyborach parlamentarnych sukcesywnie powiększała swoje poparcie społeczne: w wyborach z października 2019 r. zdobyła 176 016 głosów (drugi wynik wyborczy w kraju), zaś w wyborach z lutego 2021 r. uzyskała najlepszy wynik w historii kosowskiego parlamentaryzmu, tj. 300 756 głosów. Rosnąca popularność V. Osmani przyczyniła się do tego, że w 2019 r. to właśnie ona była kandydatką LDK na stanowisko premiera. W wyniku powstania w lutym 2020 r. koalicyjnego rządu Vetëvendosje i LDK oraz objęcia teki premiera przez A. Kurtiego, V. Osmani została wybrana na urząd przewodniczącego Zgromadzenia. Wskutek ustąpienia ze stanowiska prezydenta Hashima Thaçiego, od listopada 2020 r. do marca 2021 r. Osmani pełniła również obowiązki głowy państwa (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 117](#) i [„Komentarze IEŚ”, nr 363](#)).

Od samego początku kariery politycznej V. Osmani dała się poznać jako polityk dynamiczny i aktywny, otwarcie prezentujący swoje poglądy polityczne. Nierzadko prowadziło to do polemik z przywództwem własnej partii. Już

<sup>3</sup> Dwie próby przeprowadzenia pierwszej tury głosowania nad wyborem prezydenta Kosowa w dniu 3 kwietnia 2021 r. zakończyły się niepowodzeniem, ponieważ głosy do urny wyborczej w sali plenarnej Zgromadzenia wrzuciło odpowiednio 78 i 79 posłów. Na sali plenarnej zasiadali także trzej posłowie LDK, którzy nie wzięli udziału w głosowaniu, tj. były premier Avdullah Hoti, były wicepremier Driton Selmanaj oraz były minister spraw wewnętrznych Agim Veliu.

<sup>4</sup> Tego samego dnia A. Grainca przeszła do Vetëvendosje, a PDK wysunęła publiczne oskarżenie, że posłanka została „kupiona” przez premiera Kurtiego.

w 2014 r. Osmani weszła w konflikt z ówczesnym szefem LDK, Isą Mustafą, sprzeciwiając się idei koalicji rządowej z PDK. Rok później zadeklarowała chęć ubiegania się o stanowisko szefa LDK. W konsekwencji wewnątrzpartyjnej rywalizacji Osmani znalazła się dopiero na 81 miejscu na liście wyborczej w wyborach parlamentarnych w 2017 r.

Do apogeum sporu z I. Mustafą doszło w marcu 2020 r., kiedy Osmani ponownie sprzeciwiła się stanowisku partii i zagłosowała przeciwko wotum nieufności wobec rządu Albina Kurtiego (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 167](#)). W konsekwencji Osmani zdecydowała się na opuszczenie LDK we wrześniu 2020 r. Kolejnym krokiem popularnej i ambitnej polityczki stało się utworzenie własnej inicjatywy społeczno-politycznej „Odważ się!” (*Guxo*), której przedstawiciele – w ramach tzw. Listy Vjosy Osmani – znaleźli się na liście wyborczej Vetëvendosje w wyborach parlamentarnych z 14 lutego 2021 r. (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 339](#)).

**Wnioski.** Wybór prezydenta Kosowa oddalił perspektywę kolejnych przedterminowych wyborów parlamentarnych. Zakończył także proces powyborczej konsolidacji głównych organów państwa i kryzys instytucjonalny, zapoczątkowany ustąpieniem z urzędu prezydenta Kosowa H. Thaçiego.

Objęcie urzędu głowy państwa przez Vjosę Osmani oznacza, że trzy najważniejsze stanowiska w państwie, tj. urząd przewodniczącego Zgromadzenia, prezydenta i premiera, zostały obsadzone przez polityków Vetëvendosje i Listy Vjosy Osmani – koalicji, która odniosła zdecydowane zwycięstwo w ostatnich wyborach parlamentarnych pod hasłem szerokiej reformy państwa. Dla wyborców i zwolenników Kurtiego i Osmani oznacza to triumf demokracji, dający szansę na oczekiwane zmiany. Z kolei politycy PDK i AAK wyrażają opinie, że w Kosowie doszło do szkodliwej dla demokracji koncentracji władzy w rękach jednej partii i jednej osoby, tj. Vetëvendosje i lidera tej partii, premiera A. Kurtiego.